

Proposta de conferiment del títol de doctor honoris causa a Pere Gimferrer i Torrens

El Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Facultat de Filologia i Comunicació de la Universitat de Barcelona, per iniciativa del professor Jordi Marrugat Domènech, proposa a la Facultat el conferiment del títol de doctor honoris causa a Pere Gimferrer i Torrens. La proposta es presenta amb el suport del Departament de Filologia Hispànica, Teoria de la Literatura i Comunicació de la mateixa facultat.

Pere Gimferrer va néixer a Barcelona el 1945 i, des de llavors, ha mantingut relacions científiques i personals amb la seva ciutat natal i amb la Universitat de Barcelona que han contribuït a donar-los visibilitat i presència pública. Va estudiar Dret i Filosofia i Lletres a la UB, en la qual es va especialitzar en literatura. No va doctorar-se ni accedir a cap posició docent perquè va escollir desenvolupar la seva carrera humanística en la creació literària, l'estudi independent i el món editorial. Va ser reconegut immediatament en tots tres àmbits. El seu segon poemari, *Arde el mar* (1966), va rebre el Premio Nacional de Poesía i la seva labor com a crític, poeta, assagista, editor i investigador en les lletres espanyoles li va merèixer l'ingrés a la Real Academia Española el 1985. Gimferrer fou un dels grans renovadors de la literatura espanyola del segle XX a partir d'uns coneixements inèdits que revaluaren la tradició literària espanyola. Paral·lelament, el 1970 va començar a desenvolupar una obra literària en català que comptaria amb un abast semblant: poesia, assaig, investigació, dietarisme, novel·la i crítica. Durant els anys setanta i vuitanta, Gimferrer fou el poeta en llengua catalana més destacat i influent, el primer gran recuperador de la literatura catalana del barroc, el més gran coneixedor i desenvolupador de la tradició avantgardista i un dels assagistes internacionals sobre art català més influents (especialment amb els seus textos sobre Joan Miró i Antoni Tàpies). Amb el temps, els seus vastos sabers humanístics i lingüístics han arribat a convertir-lo en poeta original en les llengües castellana, catalana, francesa i italiana, no només des del domini de nivell natiu d'aquestes llengües, sinó també des del coneixement aprofundit de les seves tradicions literàries.

Aquesta brillant carrera àmpliament reconeguda en el camp de la creació i el coneixement de les lletres i les arts ha contribuït a donar projecció en el món de les humanitats al nom de la universitat en què va estudiar, la UB. A més, ha mantingut relacions intel·lectuals amb alguns dels professors històrics d'aquesta universitat, com els

catedràtics Joaquim Molas i Jordi Gracia, dos destacats estudiosos i prologuistes d'obres de Gimferrer.

Per tot això, no hi ha cap dubte que el conjunt de l'obra de Pere Gimferrer és una aportació més que rellevant al progrés del coneixement i a la creació cultural. Ell fou un dels primers a recuperar des d'una mirada característicament acadèmica tradicions marginades durant els anys quaranta, cinquanta i seixanta tant en la cultura castellana com en la catalana. Així, fou un dels primers grans reivindicadors contemporanis del modernisme castellà i de Rubén Darío; paral·lelament a la seva reivindicació del barroc castellà, fou dels primers a recuperar el barroc català en tot el seu valor històric i literari al marge dels prejudicis que s'havien abocat sobre la literatura catalana d'aquella època; la reivindicació crítica i la continuïtat creativa que va fer de les avantguardes foren pioneres en els anys seixanta i setanta; de fet, a estudis de Gimferrer es deuen, en gran mesura, el valor que la posteritat ha atorgat als poetes J. V. Foix i Joan Brossa. Tota aquesta operació de revaloració i continuació de referents d'alta cultura la va fer alhora que una reivindicació pionera del que, fins aleshores, era considerat baixa cultura o cultura de masses. L'obra poètica de Gimferrer és la primera a integrar aquests dos extrems de la cultura moderna, alt i baix, en formes renovadores que caracteritzarien la cultura postmoderna —i això es tan visible en obres poètiques castellanques que ho duen ja inscrit al títol, com *La muerte en Beverly Hills* (1968), com en obres catalanes com *Els miralls* (1970). En són mostres les seves crítiques cinematogràfiques o els seus estudis sobre les relacions entre literatura i cinema, així com els seus textos sobre literatura de gènere, còmic i altres formes considerades baixes.

És per aquesta gran renovació que Gimferrer va dur a terme en el camp de les lletres, tant en termes de coneixement acadèmic com de creació, que ha exercit un mestratge inqüestionable en ambdós àmbits. Ell fou el gran renovador de la poesia espanyola dels anys seixanta marcant una línia poètica que va influir enormement en els nous poetes coneguts amb l'apel·latiu de *novísimos* (Manuel Vázquez Montalbán, Antonio Martínez Sarrión, José María Álvarez, Félix de Azúa, Vicente Molina Foix, Guillermo Carnero, Anna Maria Moix i Leopoldo María Panero). Tots ells han reconegut la grandesa de Gimferrer com a poeta. Durant els anys setanta va ser el referent principal de la renovació poètica catalana que van dur a terme poetes joves de tots els Països Catalans com Ramon Pinyol, Joan Navarro, Salvador Jàfer, Vicenç Altaió, Antoni Tàpies-Barba, Carles Hac Mor, Maria-Mercè Marçal, Josep Albertí, Ester Xargay, etc., tota l'obra dels quals ha quedat marcada per la de Gimferrer. Aquesta gran influència ha

arribat fins a l'actualitat, en què alguns dels nous poetes més reconeguts continuen considerant Gimferrer un referent inqüestionable —és, per exemple, l'únic poeta que apareix citat en totes les obres de Josep Pedrals i també és referent d'altres autors com Xènia Dyakonova, Marc Rovira, Jaume Coll i Mariné, etc.

Així mateix ha estat molt influent el seu mestratge en la investigació universitària i la crítica. El seu estudi *La poesia de J. V. Foix* (1974) obrí el camí acadèmic de lectures de Foix que seguiren investigadors universitaris com Manuel Carbonell, Loreto Busquets, Josep M. Balaguer o Jan-Ramon Veny-Mesquida —que continuen citant Gimferrer com a autoritat en els seus estudis. També els seus articles sobre Joan Brossa han marcat profundament la comprensió universitària d'aquest poeta, tal com demostren les referències constants que hi fan els estudis de doctors especialitzats en Brossa com Glòria Bordons, Josep M. Balaguer, Manuel Guerrero, Marc Audí o Jordi Marrugat. En castellà, les seves *Lecturas de Octavio Paz* (1980) van condicionar enormement la recepció espanyola i hispanoamericana de Paz obrint-ne la comprensió en termes acadèmics fins al punt d'haver exercit una més que probable influència en la concessió del Premio Cervantes (1981) i del Premi Nobel de Literatura (1990) a aquest poeta mexicà. Així mateix, un altre assaig de Gimferrer, *Cine y literatura* (1985), va ser durant dues dècades el gran referent sobre l'estudi d'aquesta qüestió a tota la cultura espanyola i encara planteja qüestions plenament vigents. També en les arts plàstiques, els seus textos sobre Miró, Tàpies, Max Ernst, Toulouse-Lautrec, Magritte o De Chirico han estat capaços de construir un llenguatge interpretatiu per a aquests autors tan esquivols a l'anàlisi acadèmica. Per això han estat sobradament reconeguts, i en alguns casos fins i tot imitats, en els estudis posteriors sobre aquests autors.

Els autors, les obres, les formes literàries i els referents tradicionals que Gimferrer ha anat estudiant i reivindicant de manera pionera al llarg de la seva trajectòria han acabat essent acceptats en els termes que ell ha anat proposant per comunitats que els han donat legitimitat des de perspectives diverses —l'acadèmica, la crítica, la creativa o l'assagística. Així mateix, la seva tasca a l'editorial Seix Barral l'ha dut a ser responsable de l'aparició pública d'autors com Eduardo Mendoza, Antonio Muñoz Molina, Isaac Rosa o el primer Roberto Bolaño. Per tot això es pot dir sense cap mena de dubte que Pere Gimferrer és un dels homes de lletres més influents dels darrers seixanta anys en la cultura catalana i en l'espanyola.

Finalment, cal remarcar que tant l'obra com l'actitud pública de Gimferrer s'han fundat en el respecte i la defensa dels principis de llibertat, democràcia, justícia, igualtat

i solidaritat proclamats en l'article 4 de l'Estatut de la Universitat de Barcelona. La seva obra inicial en espanyol fou una lluita clara contra la uniformitat de les formes d'art i pensament establertes per la cultura oficial del franquisme —que va perseguir i intentar fer invisibles tots els referents recuperats per Gimferrer, especialment les avantguardes i els autors catalans de la clandestinitat, com Joan Brossa i el grup Dau al set. El seu pas a l'ús de la llengua catalana va ser un compromís explícit i sense fissures amb una cultura perseguida per un estat totalitari. Dins d'aquesta, a més, l'obra de Gimferrer sempre ha funcionat mitjançant l'obertura de nous horitzons culturals en el que ha estat una clara defensa de la llibertat en tots els àmbits —cultural, literari, polític i social. La seva defensa de la igualtat i la solidaritat es fa evident en la reivindicació de formes d'identitat marginades o oprimides que ha fet al llarg de la seva obra tant creativa com assagística, en les quals ha defensat llegats com els del feminisme de Maria-Mercè Marçal o la construcció d'una identitat homosexual dissident i *queer* de Terenci Moix.

Des d'aquests principis, Gimferrer ha renovat i marcat per sempre més, de manera indiscutible, els coneixements i la creació humanistes. Ho ha fet des de fora de la universitat, però mantenint una vinculació constant amb la Universitat de Barcelona. És per això que el conferiment del títol de doctor honoris causa a Pere Gimferrer per part d'aquesta universitat és, més que un simple reconeixement, un acte de justícia inajornable.